
Ivan Davidov

Moszkvában mindenki boldog
Hogyan láttatja a moszkvai polgárokat a
polgármesteri kommunikáció

Moszkva nemcsak azért érdekes beszédtema, mert Oroszország központosított ország, ahol minden e központ – azaz Moszkva – felé törekszik. Az a kapcsolatrendszer, melyet a moszkvai hatalom épített ki a lakossággal, szinte leképezi az orosz hatalom és az ország népességének jelenlegi viszonyát. Elvégre Moszkva kisebb, mint Oroszország, kevesebb probléma adódik, egyszerűbb megfigyelni és elemezni a történéseket. Hasznos következtetéseket lehet azonban levonni, melyek segítik megérteni azt, ami az országban és országgal történik. A hatalom sikereket mutat fel a népnek – a népnek pedig az a dolga, hogy lelkesedjen, és a legfontosabb: ne tegyen fel kérdéseket azzal kapcsolatban, mibe kerül a siker, és hogy sikernek nevezhető-e egyáltalán. Ennek a működési mechanizmusnak a megértéséhez lényegtelen, hogy milyen sikerről van szó – lehet az akár az Oroszországban betiltott ISIS csoportosulás irodáinak felszámolása, akár a Kreml szomszédságában lévő polgármesteri hivatal felújítása. Ami számít az az, hogy milyen helyet foglal el az állampolgár a hatalom szempontjából – mind az orosz nagyhatalom, mind a kisebb moszkvai hatalom szempontjából. Vagy inkább – milyen szerepet osztanak rá.

A moszkvai vezetőségnek a propaganda számos eszköze áll rendelkezésére a Központi TV (TVC) csatornától és az *Esti Moszkva* (*Вечерняя Москва*) újságon át a számtalan ingyenes helyi újsáig és a közösségi oldalak külön e célra alakult csoportjaiig. Ha csak egy felületes pillantást vetünk erre az információs gazdagságra, a következő érzésünk támad: a polgármesteri hivatal propagandistáinak feladata abból áll, hogy egy jelentős állami személyiség fontos állami kultusza árnyékában saját kis „különbejártú” személyi kultuszt hoz-

zanak létre Szergej Szobjanyin² körül. Nyissuk ki *Az egyesült Oroszország fővárosa (Столицы Единой России)* című újság legfrissebb számát, amely egy ingyenes – és nem meglepő módon szintén kormánypárti – sajtótermék. A címdoldalon hatalmas fotóról Szobjanyin néz ránk: éppen nyári táborozásra induló gyerekeket búcsúztat. Mindenki mosolyog. Mindenki boldog. A nemzet vezetője és a párt első embere – Putyin és Dmitrij Medvegyev – csak a második oldalon szerepelnek. Közepes méretű képeik mellett van azonban egy másik, nagyobb kép: a boldogságtól sugárzó Szobjanyin hivatalos iratokat lapozgat. A TVC híradásainak egyharmada arról szól, hogy ma hová utazott, és kinek milyen alkalomból gratulált a város vezetője.

És így tovább.

Mindez azonban csak a felületes szemlélő számára tűnik így. A propaganda célja, hogy a rendelkezésre álló eszközökkel megoldja a vezetés problémáit. Szobjanyin Moszkvájának a fő problémája pedig maga a moszkvai ember. Az élő, igazi moszkvai, az örök zsémbelődő, aki valamiért a sarki boltban akar ásványvizet venni, nem pedig a minden igényt kielégítő szupermarketban – mely mindössze csak tíz háztömbbel van arrébb. Akit nem készítenek csodálkozásra a nagyszabású építészeti elgondolások, melyek alapján a városfejlesztés következő lépését a közterületeket teljesen feldúló munkálatok árán is megvalósítják. Aki viszont – és ez a legfelháborítóbb – nem átalálja megkérdezni, hogy miért kell az általa befizetett adót mindenképpen a járdák rendszeres újrakövezésére költeni.

Egy igazi moszkvait meggyőzni, főleg olyan összetett, bonyolult kérdésekben, mint amilyenek az adók vagy a közterületek felújítása, szinte lehetetlen. Ezért a moszkvai propaganda a kellemetlen igazi moszkvait egy kellemes virtuálisra cseréli le. Az újságokban, tévéműsorokban, a közösségi oldalak csoportjaiban – melyekre a polgármesteri hivatal nem sajnálja az anyagi eszközöket – az állandó elragadtatás hangja hallatszik. A szövegek tele vannak felkiáltójelekkel: „Épül és szépül fővárosunk!”, „Mozgásba lendítjük Moszkvát!” Az arcokon

---

² Moszkva jelenlegi polgármestere.

csak mosolyt látni. Az ég mindig kék azokon a felvételeken, melyek a moszkvai városkép változását mutatják a következő megdöbbentő városrendezési akció után.

Mit látunk a TVC csatornán? A Tverszkaját³, amely úgy néz ki, mintha alig egy hónappal ezelőtt harcok folytak volna a túlerőben lévő ellenséggel szemben, és senki sem sajnálta volna a löszert. A gödrök között elvétve bukdácsol csak néhány járókelő. Egyenként ismétlik a kamera előtt – Kibirjuk! Majd utána jó lesz! Köszönjük! A propaganda feladata, hogy a rendelkezésre álló eszközökkel megoldást találjon a vezetés gondjaira. Szobjanyin Moszkvájának a fő problémája pedig maga a moszkvai ember. A polgármesteri hivatal úgy tesz, mintha a nyitottság jegyében zajlana az információáramlás – a kérdések megválaszolása, a találkozók a helybéli lakosokkal, az élő közvetítések. A beszélgetések folyamán azonban elszikkadnak a kulcskérdések – és elmaradnak a leleplezések. A főváros lakosait egyszerűen csak a tények elé állítják: így vagy úgy, de minden rendben lesz. A virtuális moszkvai majd elolvad a gyönyörűségtől. Az igazi beleesik a gödörbe.

Valamikor hajdanában Dosztojevszkij kiötlött egy csodálatra méltó szókapcsolatot – ez az *adminisztrációs elragadtatás*, nevezetesen az a vágy, hogy „megmutassuk saját hatalmunkat”, sajátos „utolsó semmiségünket”, amit akár még „nyomorult vasúti jegyek eladásakor” is gyakorolhatunk. A moszkvai adminisztrációs elragadtatás ennél sokkal bonyolultabb – a fővárosi tisztviselők látni kívánják, hogyan fertőzik meg elragadtatásukkal azokat, akik felett hatalmukat fitogtatják.

Az intellektuális kételkedők számára pedig vannak a Grigorij Revzinhez⁴ hasonló, sajátos céllal felbékelt emberek. Ők röviden és érthetően – tíz oldalban, és nem hosszabban – elmagyarázzák, hogy a kritikusok egész egyszerűen „birkanyájként jellemezhetők”, akik nem képesek megérteni saját boldogságukat, de ez mindegy is, mert később hálásak lesznek a város bölcs elöljáróinak és az általuk megbízott városrendezőknek. Hiszen épül és szépül fővárosunk! Köszönjük! Kibirjuk!

(*Novoje Vremja*)

3 A Tverszkaja téren áll a polgármesteri hivatal épülete – nem messze a Kremltől.

4 Újságíró és művészetkritikus.

Jurij Szolomonov

Merre mozdul el Oroszországban a kultúra

A jogosultságát visszanyert polgári kultúra – gyógymód a radikalizmusra (interjú)

Jurij Szolomonov, a Nyezaviszimaja Gazeta (‘Független újság’) *NG-forgatókönyvek* című mellékletének felelős szerkesztője kérdezi Vitalij Kurennoj filozófust, kulturális antropológust, a Moszkvai Közgazdasági Főiskola Nemzeti Kutatóegyetemének bölcsészprofesszorát, a kulturális tanulmányok intézetének vezetőjét.

– *Vitalij Anatoljevics, a politika és a kultúra egymásra hatásáról, illetve egymás mellett éléséről szóló beszélgetést Mihail Bulgakov szavaival szeretném kezdeni: „Az író mindaddig szemben fog állni a politikával, amíg maga a politika szemben áll a kultúrával.” Mit mondana erről, tekintettel a mai valóságra?*

– Ha a kultúrának arról a részéről beszélünk, amelyet művészetnek nevezünk, ez a történelem folyamán szinte soha nem rendelkezett jelentősebb önállósággal. A művészet sorsáról mindig is befolyásosabb felsőbb körökben döntöttek. Hosszú időn keresztül alapvetően a vallás hatáskörébe tartozott, és meghatározott feladatot töltött be. Történelmi léptékekkel mérve csak az utóbbi időben – a modern korban – nyílt a művészetnek lehetősége arra, hogy függetlenítsen magát a vallástól, és egyúttal eltávolodjon a saját vallási szerepétől, – úgymond – kivonuljon a székesegyház falai közül. Walter Benjámín német filozófus, kultúra-kutató tankönyvbe illő módon határozta meg ezt az átváltozást: a műalkotás elveszíti saját „auráját”, amely létezése eredeti helyén – a székesegyházban – megillette.

Ezáltal a modern társadalom és kultúra esélyt, s lehetőséget adott a művészetnek, hogy önállóságát megtalálja, sajátos logikája szerint fejlődjön, saját elvárásainak, értékeinek, elveinek stb. megfelelően építse magát. A művészet természetesen él is ezekkel a lehetőségekkel mind a mai